

TÁMOP 5.4.6/B-13/1-2013-0001

JelÉsély

„A siket kifejezés azokra a személyekre utal, akik – halláskárosodásuk súlyossága és más, hasonló személyekkel való kölcsönös kapcsolataik miatt – elsődleges nyelvüket és kultúrájukat a többi siket emberből álló közösségen belül találják meg.” (Vasák Iván, 1996)

Helyzetkép

Nem állnak rendelkezésre teljesen megbízható adatok arra vonatkozóan, hogy hány siket él Magyarországon. A 2011. évi népszámlálás adatai szerint hazánkban 8 571 siket és 6 3014 nagyothalló él, becslések szerint azonban mintegy 30–60 000 főre tehető a magyarországi siket populáció nagysága. Ez a közösség Magyarország harmadik legnagyobb nyelvi és kulturális kisebbségét alkotja.

1. ábra: A siketek jelenlegi helyzete Magyarországon

Hazánkban a siketek oktatásának két módja van: szegregált speciális vagy integrált iskolába járathatja a szülő a gyermekét. A két intézménytípusban azonban azonos ideológiai keretben, azonos módszertani alapelvek szerint folyik az oktatás: kizárólag az auditív-verbális/orális módszer használatos. E módszertani gyakorlat keretében a magyar jelnyelv oktatási nyelvként történő használata nem engedélyezett, illetve nem támogatott. A jelnyelv mint tantárgy is csupán a speciális iskolák 7–8. évfolyamán, azaz 15–16 éves korban jelenik meg.

A 2001. és a 2011. évi census adatai néhány szomorú tendenciára világítanak rá a siketoktatásban alkalmazott módszerek hatékonyságát illetően: a siket tanulók lemorzsolódási aránya rendkívül magas már az iskoláztatás első néhány évében, továbbá a felsőoktatásban tovább tanuló, illetve a foglalkoztatottak aránya a siket populáción belül messze alulmarad a teljes népességre jellemző arányokhoz viszonyítva.

A jelnyelvi törvény

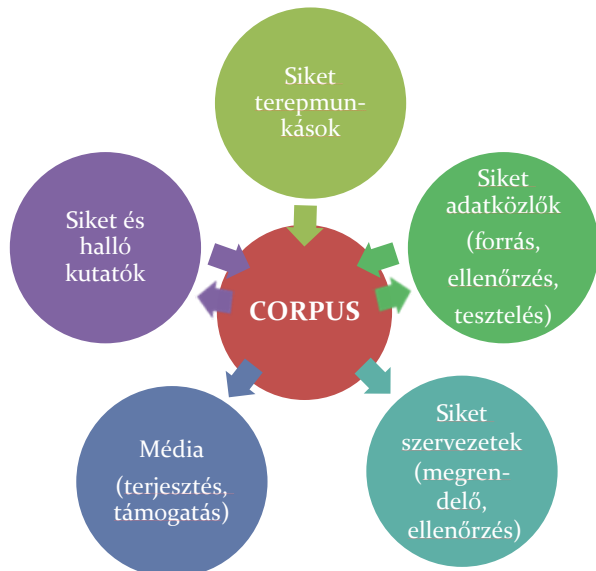
Az érintettek és a szakemberek két évtizednyi előkészítő munkája és harca eredményeképpen 2009-ben az Országgyűlés elfogadta a 2009. évi CXXV. törvényt a magyar jelnyelvről és a magyar jelnyelv használatáról, amely a magyar jelnyelvet önálló természetes nyelvként ismeri el, a jelnyelvet használó közösséget pedig nyelvi kisebbségként határozza meg, szabályozza továbbá a bilingvális oktatási modell bevezetését, valamint a jelnyelv mint tantárgy megjelenését a siketek oktatásában.

Az implementáció folyamata: célok és akadályok

Az elmúlt két évtizedben számos kutatás született a magyar jelnyelvre, annak használatára, illetve a siket közösségre vonatkozóan. Olyan szisztematikus és reprezentatív vizsgálatra azonban, amely szá-

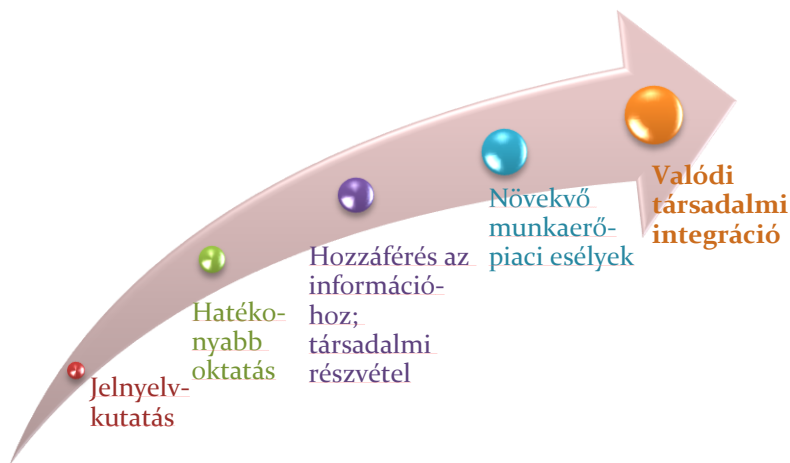
mos kutatási terület szakembereinek együttműködésével valósult volna meg a siket és a halló közösségben, mindezekig nem volt példa. A bilingvális siketoktatás módszereinek kidolgozásához nélkülözhetetlen a magyar jelnyelv sztenderdizációja, amelyet kizárólag egy átfogó, szociolingvisztikai keretben megtervezett, korpuszalapú empirikus nyelvészeti kutatás alapozhat meg. Egy ilyen kutatás pedig elképzelhetetlen a siket közösség tagjainak aktív és konstruktív közreműködése nélkül.

TÁMOP projektum: JelEsély

2. ábra: A kutatás résztvevői

áll elő, mely négy alprojekt megvalósítását szolgálja: 1. a siket közösség nyelvhasználati mintázatainak szociolingvisztikai feltérképezését, 2. a magyar jelnyelvi változatok vizsgálatát és egy sztenderdizált digitális jelnyelvi szótár létrehozását, 3. a magyar jelnyelv grammatikájának leírását és sztenderdizálását, 4. speciális és integrált oktatásban részesülő siket gyerekek kompetenciáinak mérését. Hosszú távon a kutatási eredmények lehetővé teszik a bilingvális oktatás módszereinek tudományosan megalapozott kidolgozását.

3. ábra: A projektum hatása

A projektum néhány megvalósítója

Bartha Csilla, szakmai vezető, témavezető
 Szabó Miklós, projektmenedzser
 Máté Ildikó, pénzügyi vezető
 Romanek Péter Zalán, szakmai szupervízor
 Hattyár Helga, szakmaivezető-helyettes, témavezető
 Szabó Mária Helga, témavezető
 Gyenes Dániel, témavezető

Surányi Balázs, elméleti nyelvészeti szakértő
 Nagy Noémi, esélyegyenlőségi szakértő
 Bokor Julianna, asszisztens
 Varjasi Szabolcs, asszisztens
 Csanálosi Erzsébet, asszisztens
 Pásztor Diána, asszisztens
 Gál Ferenc, asszisztens

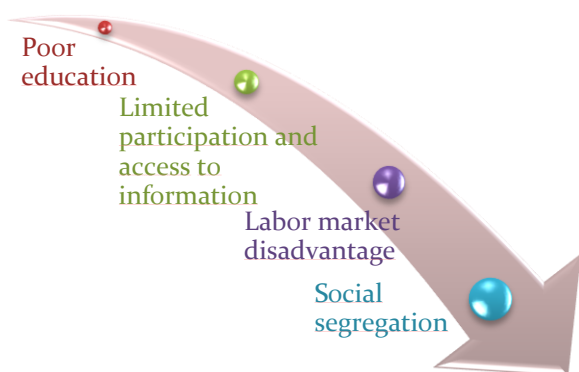
TÁMOP 5.4.6/B-13/1-2013-0001

SIGNificant Chance

„The term Deaf refers to people, who – due to the seriousness of their hearing state and mutual relations with similar people – find their primary language and culture in the community consisting of the other Deaf people.” (Iván Vasák,1996)

Present situation

There are no fully reliable data concerning the number of D/deaf people living in Hungary. According to the 2011 census data, there are 8,571 D/deaf and 63,014 hard of hearing persons living in the country. Moderate estimates however figure about 30–60,000 D/deaf people. This population constitutes the third largest linguistic and cultural minority in Hungary.

Figure 1. Current situation of the D/deaf in Hungary

There are two ways of educating D/deaf children in Hungary: special schools or mainstream education. Special and mainstream education in Hungary however work on the basis of the same ideology and methodology: the auditive-oral/verbal method is used in the education of the D/deaf, where using Hungarian Sign Language (HSL) as the medium of instruction is not officially promoted or permitted. HSL as a subject may appear only in special education – at grade 7 and 8, at the age of 15–16.

Analysis of the census data from 2001 and 2011 reveals some sad tendencies concerning the efficiency of the methods used in the education of the D/deaf: drop-out rate among D/deaf pupils is very high in the first few years of schooling, participation in higher education and employment rate of D/deaf people is far beneath the country average.

Sign language act

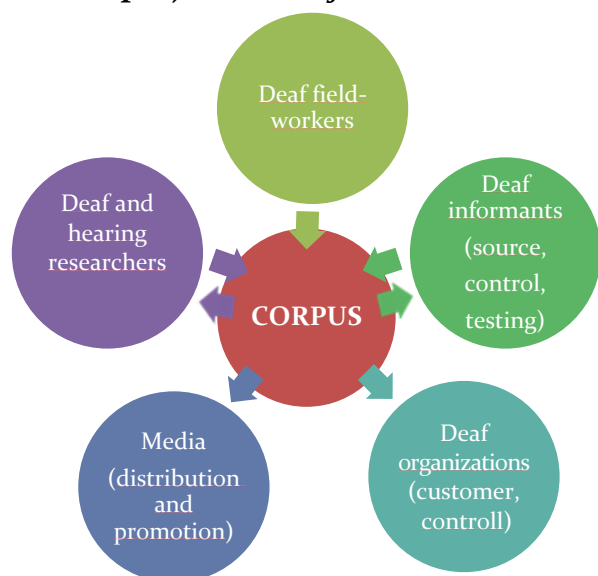
After decades of preparation, and struggle of stakeholders and professionals the Hungarian Parliament passed the bill on HSL. Act CXXV of 2009 on Hungarian Sign Language and the Use of Hungarian Sign Language recognizes HSL as an independent natural language, recognizes the community of persons using HSL as a linguistic minority, and regulates the use of bilingual methods, as well as the appearance of HSL as a subject in the education of the D/deaf.

The implementation process: goals and barriers

In the last two decades several researches were conducted concerning HSL, its use, and the Hungarian Deaf community, however systematic and representative research within the Deaf and the

hearing community with the collaboration of specialists from different research areas still needs to be done. Only a whole scale, sociolinguistically designed, corpus based empirical linguistic research can serve as a ground for standardization of HSL, which is inevitable before planning and elaborating the methods of the bilingual D/deaf education. This research is unimaginable without the active and constructive contribution of the members of the Deaf community.

TÁMOP project: *SIGNificant Chance*

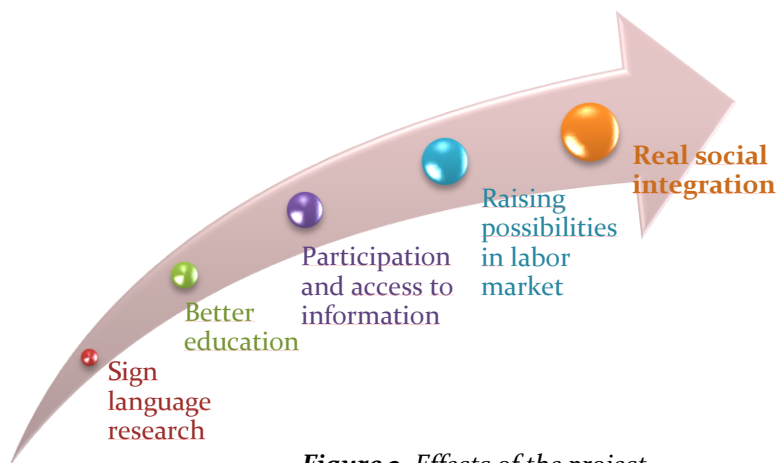

Figure 2. Stakeholders in research

The research needed for the implementation of the Hungarian Sign Language Act has several outcomes: standardization, improving interpretation, developing methods and teaching materials for bilingual Deaf education, trainings in higher education (teachers, interpreters, researchers etc.), promoting availability in the media and public domains, awareness raising.

The main goal of the TÁMOP 5.4.6/B-13/1-2013-0001 *SIGNificant Chance* research project is to conduct the standardization of HSL for educational purposes. The whole research is based on a sociolinguistically designed fieldwork which provides a unique and multifunctional sign language corpus serving as a

database for four sub-projects: 1, sociolinguistic description of the patterns of language use in the Deaf community 2, analysis of variation of HSL and creating a standardized digital vocabulary 3, grammatical description and standardization of HSL 4, measuring competencies of Deaf children in special and in mainstream education. In the long term, research findings will also make the elaboration of methods in bilingual Deaf education possible and scientifically well-grounded.

Figure 3. Effects of the project

Some implementers of the project

Csilla Bartha, project leader, team leader
 Miklós Szabó, project manager
 Ildikó Máté, finance manager
 Péter Zalán Romanek, project supervisor
 Helga Hattyár, deputy project leader, team leader
 Helga Mária Szabó, team leader
 Dániel Gyenes, team leader

Balázs Surányi, expert on theoretical linguistics
 Noémi Nagy, expert on equal opportunities
 Julianna Bokor, assistant
 Szabolcs Varjasi, assistant
 Erzsébet Csanálosi, assistant
 Diána Pásztor, assistant
 Ferenc Gál, assistant